

Sygn.akt III AUa 991/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SO del. Bohdan Bieniek

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 sierpnia 2013 r. w B.

sprawy z odwołania J. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wcześniejszą emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 sierpnia 2012 r. sygn. akt III U 224/11

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz J. R. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego II instancji.

Sygn. akt III AUa 991/11

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 14 grudnia 2010r. odmówił J. R. prawa do emerytury, wskazując, że nie spełnił warunków wskazanych w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), gdyż na dzień 1 stycznia 1999r. legitymował on się okresem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 8 lat, 5 miesięcy i 17 dni, zamiast wymaganych 15 lat. Organ rentowy nie zaliczył do tego stażu zatrudnienia wnioskodawcy od 17 października 1989r. do 31 marca 1991r. oraz od 17 stycznia 1992r. do 1996r. i od 1997r. do 31 sierpnia 1998r.

W odwołaniu od tej decyzji J. R. stwierdził, że w wyżej wymienionych okresach wykonywał prace w warunkach szczególnych i tym samym spełnił warunki do przyznania wcześniejszej emerytury.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Suwałkach wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2012 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. R. prawo do emerytury od dnia 29 listopada 2010r.

Sąd pierwszej instancji powołał się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po czym dostrzegł, że kwestionowany w sprawie był, wymagany w/w przepisem, piętnastoletni staż pracy w warunkach szczególnych, w tym okoliczność, że organ rentowy nie zaliczył do tego stażu zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w E. od 17 października 1989r. do 31 marca 1991r. w charakterze traktowego, od 17 stycznia 1992r. do 30 września 1997r. w (...) Spółka z o. o. w E. i od 1 października 1997r. do 31 sierpnia 1998r. w (...) S.A. w S. w charakterze maszynisty kotła parowego i kotłów wodnych. Sąd pierwszej instancji, posilkując się wyjaśnieniami wnioskodawcy, zeznaniami świadka Z. G. oraz opinią biegłego z zakresu bhp, uznał, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999r. legitymował się piętnastoletnim stażem pracy w warunkach szczególnych. Do pracy w warunkach szczególnych Sąd zaliczył okresy pracy wnioskodawcy w charakterze traktowego w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. Zakład (...) w E. do prac drwali wymienionych pod pozycją 1 w wykazie A dział VI załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym) oraz w (...) Spółka z o.o. w E. i (...) S.A. w S. w charakterze maszynisty kotłów – do prac różnych wymienionych pod poz. 1 wykazu A, dział XIV załącznika do w/w rozporządzenia.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy.

Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu naruszenie:

- prawa procesowego, tj. art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 233 k.p.c. poprzez niezgodność ustaleń Sądu z treścią materiału dowodowego oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na uchybieniu zasadom doświadczenia życiowego, a także poprzez zaniechanie dopuszczenia dowodu z kolejnej opinii biegłego - co miało wpływ na wydane orzeczenie Sądu,
- prawa materialnego, tj. art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze poprzez uznanie, że wnioskodawca na stanowisku traktowego wykonywał pracę zaliczaną do prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz że na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się piętnastoletnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

Wskazując na powyższe, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości, tj. oddalenie odwołania, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

J. R. wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo bowiem uznał, że J. R. legitymuje się wymaganym na dzień 1 stycznia 1999r. 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, i tym samym nabył prawo do emerytury, na mocy art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Dokonując oceny materiału dowodowego - wbrew twierdzeniom zawartym w apelacji – Sąd ten nie naruszył również przepisów prawa materialnego art. 184 ust. 1 w zw. z art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz prawa procesowego, tj. art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny podziela w całości ustalenia Sądu pierwszej instancji oraz przedstawioną przez ten Sąd argumentację prawną.

Jak wynika z art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Z kolei zgodnie z § 4 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn i posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Niekwestionowanym było, że J. R. spełnił przesłanki dotyczące wieku, ogólnego stażu ubezpieczenia emerytalnego, oraz przekazania środków z OFE na dochody budżetu państwa. Organ rentowy uznał staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych w rozmiarze 8 lat 5 miesięcy i 17 dni oraz na etapie postępowania apelacyjnego ostatecznie nie kwestionował jego zatrudnienia w szczególnych warunkach w okresach od 17 stycznia 1992r. do 30 września 1997r. (5 lat 8 miesięcy 13 dni) w (...) Spółka z o. o. w E. i od 1 października 1997r. do 31 sierpnia 1998r. (10 miesięcy) w (...) S.A. w S., na stanowiskach maszynisty kotła parowego, a następnie kotłów wodnych (k. 186v), z wyłączeniem okresów przebywania na zwolnieniach lekarskich w rozmiarze łącznie 63 dni (informacja organu rentowego k. 60). W związku z powyższym bezprzedmiotowym jest omawianie pracy wnioskodawcy na stanowiskach maszynisty kotła parowego i kotłów wodnych.

Wyjaśnieniu podlegała wyłącznie kwestia, czy do stażu pracy w warunkach szczególnych wnioskodawcy, łącznie w rozmiarze 14 lat 9 miesięcy 27 dni, należy zaliczyć pracę w charakterze traktowego od 17 października 1989r. do 31 marca 1991r. (1 rok 5 miesięcy 4 dni) w (...) Przedsiębiorstwie (...) w E.. Zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych pracy w charakterze traktowego pozwoliłoby wnioskodawcy spełnić wymóg legitymowania się okresem piętnastu lat pracy w warunkach szczególnych,

Według z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, a okresy te stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionych według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Takie świadectwa pracy nie są dokumentami urzędowym, w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c., a dokumentami prywatnymi, które podlegają swobodnej ocenie Sądu. Dokumentacją prywatną są również akt osobowe. Sąd Najwyższy stwierdził w wyroku z dnia 30 czerwca 2004 r. (IV CK 474/2003, LexPolonica nr 372462), zaaprobowanym w niniejszej sprawie, że dowód z dokumentu prywatnego jest samodzielnym środkiem dowodowym, którego moc Sąd ocenia według ogólnych zasad określonych w art. 233 § 1 k.p.c. Podobnie uznał Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 15 marca 2013r., wskazując, że świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach traktować należy, jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Tym samym treść: świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach podlega weryfikacji zarówno w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym, jak i w toku postępowania sądowego przed sądami ubezpieczeń społecznych (wyrok SA w Gdańsku z dnia 15 marca 2013r., III AUa 1338/12, LEX nr 1298880).

Sporny okres zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w E. od 17 października 1989r. do 31 marca 1991r. dokumentowały dwa świadectwa pracy: z dnia 2 kwietnia 1991r., wydane przez to przedsiębiorstwo oraz z dnia

4 sierpnia 2004r. wydane przez archiwum. Z pierwszego świadectwa pracy wynikało, że w/w okresie wnioskodawca pracował na stanowisku II – III trakowego (k. 14 akt ZUS nr 1850723). Archiwum (k. 11 akt ZUS) natomiast podało, że J. R. w spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace w przemyśle drzewnym, zajmując stanowisko trakowego, wymienione w wykazie A dziale VI pod poz. 3 pkt 1 stanowiącym załącznik nr 1 zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r. w sprawie wykazu stanowisk pracy, wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze będącego wykładnią w/w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarabkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. wyroki SN: z dnia 8.06.2011r., I UK 393/10, LEX nr: 950426; z dnia 22 lutego 2007r., I UK 258/06, OSNP 2008 Nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007r., III UK 51/07, OSNP 2008 Nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007r., III UK 62/07, Lex Nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007r., III UK 66/07, Lex Nr 483283; z dnia 13 listopada 2008r., II UK 88/08, niepubl.; z dnia 5 maja 2009r., I UK 4/09, Lex Nr 509022).

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca w czasie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w E. od 17 października 1989r. do 31 marca 1991r. na stanowisku trakowego pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu. Pracę tę należy zaliczyć do pracy drwali, wymienionej pod pozycją 1 w wykazie A dział VI załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym).

Biegły sądowy z zakresu bhp K. P. (k. 74 – 78) jednoznacznie wskazał, że trakowy to inaczej drwal - wyrzynacz drewna okrągłego. Stanowisko to wymienione zostało również w wykazie A dziale VI pod poz. 3 pkt 1 stanowiącym załącznik nr 1 zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r. w sprawie wykazu stanowisk pracy, wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wyrzynacz drewna okrągłego zwany jest potocznie trakowym od nazwy obsługiwanego urządzenia (traku) w klasyfikacji zawodów i specjalności opublikowanej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności (Dz. U. z 2010r. nr 85, poz. 537) figuruje za numerem (...) Pozostali robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni. W takim samym rozporządzeniu z 1995r. (Dz. U. nr 48, poz. 253) trakowy klasyfikowany był za numerem (...) Wyrzynacz drewna okrągłego. Zdaniem biegłego w zarządzeniu nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r. w poz. 1 Prace drwali w pkt 3 jest mowa o trakowym – pilarzu wyrzynającym drewno okrągłe. W oczywisty sposób przekłada się to również na interpretację pojęcia „Prace drwali” wymienioną pod poz. 1 Dział VI rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Biegły sądowy z zakresu leśnictwa E. K. w opinii podstawowej i uzupełniającej (k. 137 – 139, 161 – 163) podzielił stanowisko biegłego z zakresu bhp. Ze sporządzonych przez niego opinii wynikało, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w spornym okresie była etapem prac drwali. Polegała na przerzynaniu w traku kłód drewna na deski lub bale, odbieraniu i układaniu ich na wózkach do wywozu tarcicy. Następnie deski przejmowała inna brygada do układania tarcicy na przekładki w sztaple. Biegły podkreślił, że robotnik leśny od momentu wycinki drzewa, jego okrziesania i wyrobienia tzw. dłużycy lub drewna stosowego wykonywał typowe prace leśne - drwała. Po wywiezieniu dłużycy z lasu na składnicę manipulacyjną przy tartaku była ona przerynana na kloce o pożądanej długości i na wózkach przewożona do traku. Po ułożeniu była przepuszczana przez trak. Po czym z drewna okrągłego powstawały deski lub

bale oraz odpady użytkowe (trociny i oflisy). Prace te wykonywali drwale zwani trakowymi (ich głównym zadaniem była obsługa traka). Biegły dostrzegł, że nazwa pracownika „pilarz” lub „trakowy” pochodzi od nazwy sprzętu, na którym on głównie pracuje (piła lub trak). Pracujący przy pozyskaniu i wszelkiej obróbce drewna okrągłego w lesie lub na składnicach drewna są drwałami, więc pracują w warunkach szczególnych wymienionych pod pozycją 1 działu VI (prace w leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym) załącznika A do w/w rozporządzenia.

W odpowiedzi na zarzuty do opinii złożone przez organ rentowy biegły dodatkowo wyjaśnił, że prace, począwszy od ścinki drzewa w lesie, poprzez jego okrzesanie, odcięcie czuba (wyrobienie tzw. dłużycy), zerwanie i dowieszenie np. do tartaku, odbywały się w warunkach szczególnych. Przywieziona do tartaku dłużycza była rozładowywana na składnicy drewna i przeżynana na kłody, które były przewożone do traku i przeżynane na deski lub bale. Przetarcie kłody drewna na deski kończyło ciąg technologiczny obróbki drewna przy którym pracowali drwale, pilarze i robotnicy zatrudnieni przy zrywce i wywózce drewna z lasu. Biegły zaznaczył, że drwal to człowiek pracujący w lesie przy pomocy piły, pozyskując materiał drzewny poprzez wycinanie i wyrzynanie. W przemyśle budowlanym materiał w postaci desek wykorzystuje się na podłogi, sufity a w postaci bal ściennych i konstrukcyjnych do budowy więźby dachowej. Drewno w takiej formie może dostarczać drwal, wykonujący odpowiednią obróbkę drewna w tartaku. Czyli w definicji „drwala” mieści się również praca trakowego. Z punktu widzenia technologii obróbki drewna, zarówno praca obsługi traka (trakowych) jak i obsługi urządzeń rozdrabniających drewno technologicznie jest podobną pracą, wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Opinia biegłego z zakresu leśnictwa E. K. korelowała z opinią biegłego z zakresu bhp K. P., zeznaniami świadka Z. G. (k. 51) oraz wyjaśnieniami wnioskodawcy (k. 50, 50v, 71, 71v, 120v). Z wyjaśnień wnioskodawcy wynikało, że w Zakładzie (...) w E. znajdowały się: hala traków, gdzie był przecierane kloce, stolarnia i klejarnia. Na hali traków pracowali trakowi, pilarze, rębakowi i pomocnicy. W stolarni natomiast pilarze przecinający deski na pasy, heblarze, klejarze i osoba obsługująca prasę. Na klejarni pracowali wyłącznie klejarze. P. zajmował się obcinaniem okorków i używał piły elektrycznej. Praca trakowego polegała zaś na wkładaniu drzewa do traku i odbieraniu z drugiej strony desek albo bali (k. 120v).

Uwzględniając opinie biegłych z zakresu leśnictwa E. K. i bhp K. P. oraz zeznanie świadka Z. G. i wyjaśnienia wnioskodawcy, należało przyjąć, że wnioskodawca w spornym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki trakowego zaliczane do prac drwali, wymienione w wykazie A dział VI poz. 1 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Zaistniały zatem podstawy do doliczenia mu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w E. od 17 października 1989r. do 31 marca 1991r. Tym samym spełnił on warunki do nabycia prawa do emerytury, na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Z tych też względów, orzeczono jak w sentencji, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002r., nr 163 poz. 1349 ze zm.), mając na uwadze wynik postępowania apelacyjnego.